

Ефективна комунікація	Самоконтроль	Емпатія	Кооперація	Аналіз проблем і прийняття рішень	Запобігання конфліктам та їх розв'язання	Асертивність	Самооцінка, самоповага	Повага до прав людини	Гендерна чутливість	Активне громадянство
-----------------------	--------------	---------	------------	-----------------------------------	--	--------------	------------------------	-----------------------	---------------------	----------------------

Тема 4. Школа спілкування

Мета

Сприяти розвитку навичок спілкування, уміння розпізнавати і використовувати вербальне і невербальне спілкування, ввічливо висловлювати прохання.

Результати навчання

Наприкінці заняття учні:

- розпізнають вербальне і невербальне спілкування;
- пояснюють переваги ввічливого спілкування;
- демонструють уміння висловлювати прохання.

Обладнання і матеріали

- Роздруківки матеріалів для учнів і вчителя за темою.
- Комп'ютер, доступ до Інтернету, мультимедійний проектор (бажано).

Що підготувати заздалегідь

- Роздрукувати роздаткові матеріали для учнів та вчителя за темою.
- Підготувати волонтерів для демонстрації алгоритму: «Як висловити прохання».
- Роздрукувати маски ведмедя і пасічника з Додатка 4.1, щоб вистачило усім учням. Пронумеруйте маски так, щоб за допомогою цифр учні об'єдналися у пари Ведмідь — пасічник (1–1,2–2,3–3...).
- Перевірити презентацію до теми «Школа спілкування» та мультфільм: «Чуня. Про те, як поросятко було вихованим».

Орієнтовний план уроку

Стартові завдання	9 хв.
Аналіз ситуації	4 хв.
Вправа «Склади прислів'я»	4 хв.
Вправа «Тренуємося висловлювати прохання»	18 хв.
Підсумкові завдання	5 хв.
Усього тривалість	40 хв.

Стартові завдання (повторити попередній матеріал і перейти до нового)

1. Зворотний зв'язок з минулим уроком: «Про що ми говорили минулого разу?» Вислухайте відповіді дітей, підсумуйте сказане.
2. Назвати тему уроку: «Сьогодні ми поговоримо про спілкування».
3. Актуалізація нової теми. Запропонуйте дітям прочитати вірш: «Невигадаана історія про появу мови» вголос (Завдання 1 у Роздаткових матеріалах для учнів).

Завдання 1

Невигадаана історія про появу мови

Колись первісні люди не знали ані слова, не вміли пояснити: це – мамонт, то – корова. Вони порозумілись старались між собою – показували пальцем, кивали головою. Якщо чужинці раптом з'явилися з-за лісу, нахмурювали брови, хапалися за списа. Стрічали друзів з миром, усміхнено, охоче, і дивувались ширю, до неба звівши очі. А потім, щоб онукам про все це розказати, то вигадали мову і стали розмовляти.

- ✓ Яка мова з'явилася спочатку: «мова жестів» чи звичайна мова?
- ✓ Для чого первісні люди почали розмовляти?

99

Запитання для обговорення:

- Яка мова з'явилася спочатку: «мова жестів» чи звичайна мова?
 - Для чого первісні люди почали використовувати звичайну мову?
4. Знайомство. Запропонуйте дітям стати в коло, уявити себе первісними людьми і по черзі привітатися один з одним

за допомогою «мови жестів» (бажано не повторюватися).

Аналіз ситуації (усвідомити значення ввічливого спілкування)

1. Запропонуйте учням виконати Завдання 2 у Роздаткових матеріалах для учнів.

Завдання 2

Невихований ведмідь

В лісі жив Ведмідь-гультай,
Знав єдине слово: «Дай!»
– Дайте меду і малини!
– Дайте рибки і калини!
Дорікали звірі вслід:
– Ну й невічливий ведмідь!
Чи тобі завчити важко
Чарівні слова «будь ласка!»

- ✓ Чи зустрічали ви таких людей, які спілкуються, як Ведмідь? Розкажіть про це.
- ✓ Як ви почуваетесь, коли спілкуєтеся з ними?

100

Запитання для обговорення:

- Чи зустрічали ви таких людей, які спілкуються, як Ведмідь? Розкажіть про це.
- Як ви почуваетесь, коли спілкуєтеся з ними?

Вправа «Склади прислів'я» (аналіз прислів'я).

- Надрукуйте прислів'я (Додаток 4.2) і розріжте їх на кілька частин.

- Об'єднайте учнів у п'ять груп (за назвами океанів) і дайте кожній групі розрізане прислів'я.
- Завдання групам – зібрати його, прочитати і пояснити значення.

«Як ти до людей, так і люди до тебе».

«Щире вітання дорожче за частування».

«Від теплого слова і лід розтає».

«Слово — не горобець, випустиш — не впіймаєш».

«Ніщо не коштує так дешево і не цінується так дорого, як ввічливість».

Підсумуйте: «Пам'ятайте про те, що потрібно ввічливо звертатися до людей».

Вправа «Тренуємося висловлювати прохання» (тренінг уміння ввічливо висловлювати прохання)

1. Запропонуйте дітям переглянути фрагмент мультфільма: «Чуня. Про те, як поросятко було вихованим» (російською мовою) (3 хв.).

Продемонструйте короткий фрагмент (з четвертої до шостої хвилини) про те, як поросятко ввічливо просить зайчиху пригостити їх із зайченням морквою.

<http://autta.org.ua/ua/materials/material/CHunya--O-tom-kak-svinka-bila-vospitannoy/>

Запитання для обговорення:

- Що хотіло зробити зайчення?
 - Чому воно хотіло вкрасти моркву?
 - Що зробило поросятко?
 - Чому зайчиха не відмовила Чуні?
 - Як почувається людина, до якої ввічливо звертаються?
2. Роздайте ксерокопії Завдання 3 із Роздаткових матеріалів для учнів. Прочитайте та поясніть кожне правило висловлення прохання.

Завдання 3

Як висловити прохання

- ✓ Приязно подивись на співрозмовника.
- ✓ Чемно привітайся і звернись на ім'я.
- ✓ Ввічливо попроси допомоги.
- ✓ Поясни, що ти хочеш.
- ✓ Якщо тобі допомогли, щиро подякуй.
- ✓ Якщо відмовили, перепроси: «Вибачте, що потурбував».

У парі з однокласником потренуйтеся ввічливо просити про послугу чи допомогу.

Підсумуйте: «Розмовляючи з кимось, пам'ятайте про правила ввічливості. Використання цих правил допоможе налагодити стосунки з людьми».

3. Запропонуйте волонтерам зіграти сценку з Ведмедем та пасічником, де Ведмідь ввічливо просить пасічника пригостити його медом.

- Доброго дня, пане Тарасе!
- Доброго дня, Ведмедику! Ти щось хотів?
- Я хотів спитати, чи ви можете пригостити мене медом? Будь ласка!
- Звичайно, пригощайся!
- Дуже дякую, у вас найсмачніший мед!

4. Робота в парах (*відпрацювати навички висловлення прохання*)

- Роздайте учням пронумеровані маски і запропонуйте об'єднатися в пари «Ведмідь — пасічник» згідно з цифрами на масках.
- Запропонуйте парам розіграти сценку, як Ведмідь просить у пасічника скуштувати меду (контролюйте, щоб діти не загравалися і слідували інструкціям).
- Потім учні міняються ролями і ще раз мають зіграти цю ж сценку.

5. Запропонуйте одній — двом парам представити діалог класові.

Запитання для обговорення:

- Що ви побачили під час демонстрації діалогу?
- Яке звертання працює?
- Яке не працює?
- Чому це відбувається?
- До яких наслідків може призвести недотримання правил ввічливого прохання?

- Де може стати в нагоді це уміння?

Підсумуйте: «Отже, ви потренувалися ввічливо звертатися з проханням і ввічливо на нього відповідати. Такі навички допоможуть вам налагоджувати стосунки з однолітками і дорослими».

Підсумкові завдання (закріпити отримані знання)

1. Зачитати висновки:

- Люди спілкуються словами і без слів.
- Ввічливість сприяє спілкуванню, взаєморозумінню і добрим стосункам.
- Ввічливе прохання викликає бажання допомогти.

2. Домашні завдання (*виконуються за бажанням дітей*).

Запропонуйте дітям виконати Завдання 4 і 5 у Роздаткових матеріалах для учнів, а також подивитися повну версію мультфільму.

Завдання 4

 Прочитай речення і встав пропущені слова.

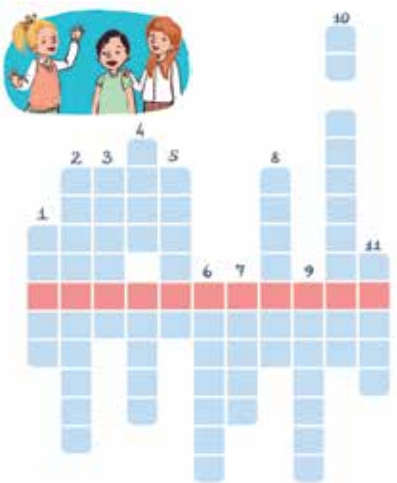
1. Руки, якими виявляють емоції, — це _____.
2. Якщо ненароком штовхнув однокласника, ти скажеш: «_____».
3. Зустрівши друзів, ти скажеш: «_____».
4. Якщо хочеш щось попросити, то використаєш «чарівні слова» — _____.
5. Вияв емоцій на твоєму обличчі — це _____.
6. Коли тобі радісно, на твоєму обличчі з'являється _____.
7. Якщо ти ненароком образиш друга, то скажеш: «_____».
8. Уміння _____ — найважливіше у спілкуванні.
9. Коли в людини хороший _____, з нею приємно спілкуватися.
10. На прощання ми кажемо: «_____».
11. Якщо тобі допомогли, ти неодмінно скажеш: «_____!»

Підказка:
міміка, жести, привіт, слухати, вибач, дякую, настрій, будь ласка, до побачення, усмішка, перепрошую.

102

Завдання 5

 Розгадай кросворд за допомогою Завдання 4, що на попередній сторінці. Прочитай слово, яке утворилось по горизонталі. Поясни, що воно означає.

103

тфільму «Чуня. Про те, як поросятко було вихованим».

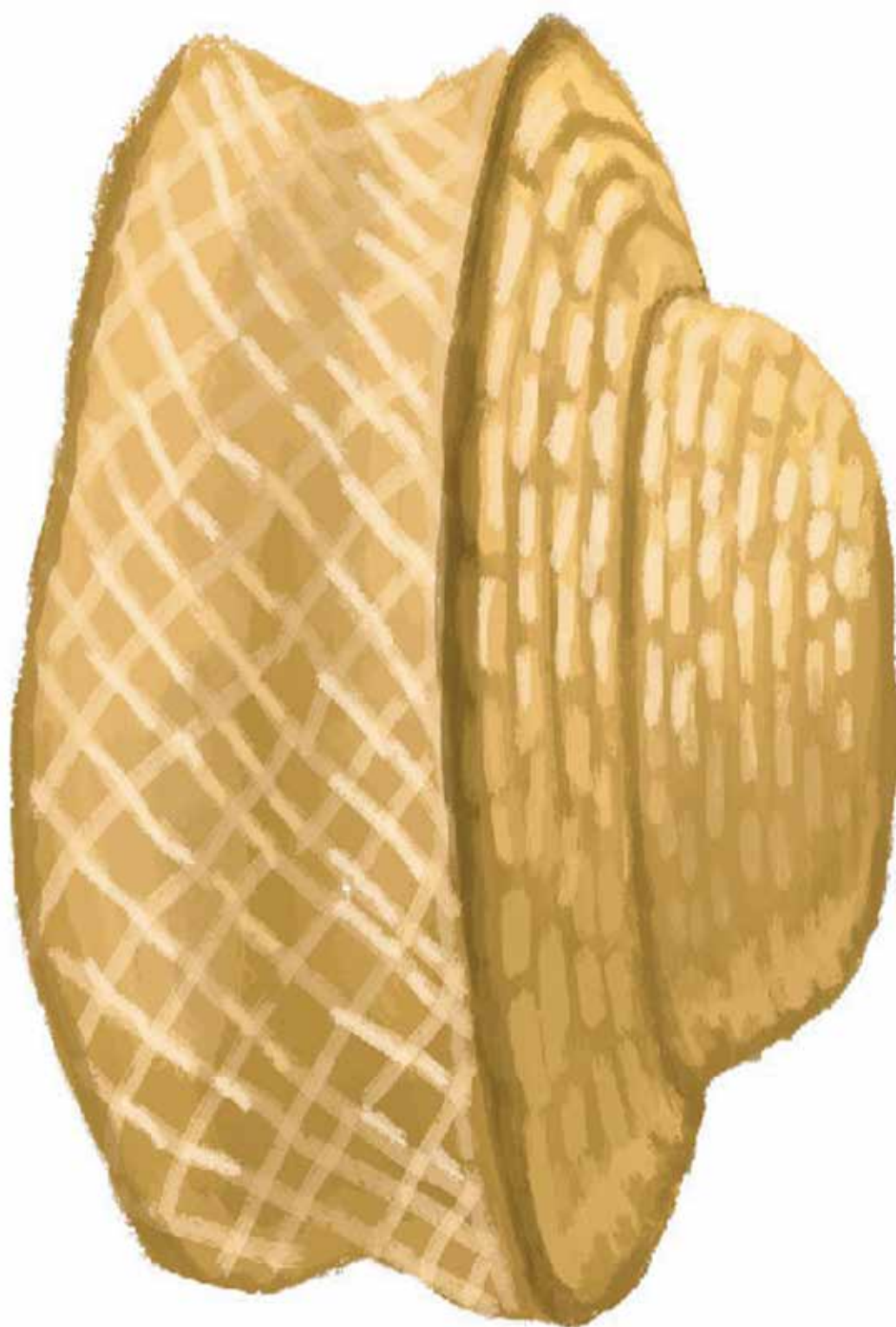
<http://autta.org.ua/ua/materials/material/CHunya--O-tom-kak-svinka-bila-vospitannoy/>

3. Завершальна вправа. Діти стають в коло і по черзі висловлюють сусідові справа невелике прохання: «Олю, будь ласка *(дай мені руку, скажи лагідне слово, усміхнися, покрутись, поплескай у долоні...)*. Дякую!»

Додаток 4.1

**Як ти до людей, так і
люди до тебе**

**Щире вітання дорожче
за частування**

**Від теплого слова і лід
розтає**

**Слово — не горобець,
випустиш — не впіймаєш**

**Ніщо не коштує так
дешево і не цінується так
дорого, як ввічливість.**